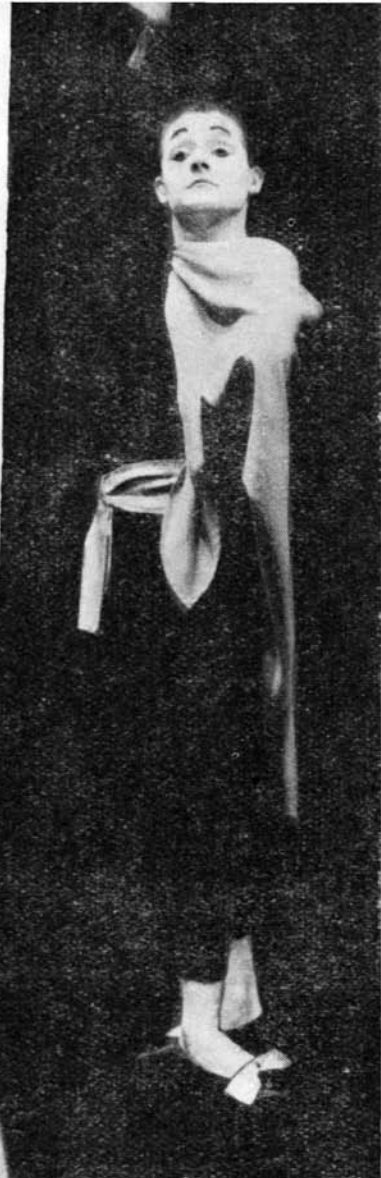

LA UN SPECTACOL DE PANTOMIMĂ

Turneul ansamblului Fialka din Praga

Auzisem de multă vreme vorbindu-se despre ansamblul de pantomimă al Teatrului pe Balustradă din Praga. Deși destul de tânăr — nu are încă zece ani de existență — ansamblul, condus de Ladislav Fialka, adevărat animator artistic — actor, regizor, autor de scenarii și profesor —, a dobândit aprecierea publicului și a criticii din țara sa și din mai multe țări. Spectacolul prezentat la București a confirmat în parte aprecierile care devansaseră turneul, constituind totodată un prilej de meditație în raport mai mult sau mai puțin direct cu reprezentația văzută de noi.

Un mic colectiv omogen și încheșat, de o riguroasă disciplină artistică, posesor al unei tehnici profesionale mature, rezultat al unei munci asidue de antrenament neobosit, de educație a mijloacelor corporale de expresie, specifice genului — așa ni s-a revelat grupul celor nouă actori, formați la școala de dans de către profesorul Fialka, devenit apoi conducătorul curajoasei trupe.

„Spectacolul, alcătuit din numere independente, grupate în patru cicluri („Studii“, „Cercul“, „Piese de teatru“, „Metamorfoze“), era vioi, antrenant, accesibil, răspinzind bună dispoziție și plăcere fără efort. Piese de virtuozitate ca „Dansatorii pe sirmă“ sau dresura de cai din ciclul „Cercul“ vorbeau despre tehnica înaltă a interpreților. „Vernisajul“ și mai ales „Viața stînd în picioare“ dezvăluiau capacitatea de a surprinde atitudini, de a exprima idei prin mijlocirea unor mișcări simple, esențiale. Evoluția în cîteva instantanee a celor două birfotane, care îmbătrinesc în marginea vieții, comentind viața altora, reprezintă un „microroman“ expresiv și elocvent. „Om și mașină“, „Viața copacului“, „Viața omului“ marchează intenții de investigare a unor zone mai adînci, de poezie și de gîndire, siluetele negre proiectate pe fundalul albastru sugerează posibilități de largă expresivitate. Dar intențiile rămîn la un stadiu de enunț, ideile sînt eflurate. Îmi amintesc că am văzut cîndva „Viața omului“, în interpretarea lui Marcel Marceau. Efectul era cutremurător. Finalul versiunii realizate de trupa pragheză deschide însă o perspectivă optimistă, tonică, asupra vieții înțeleasă ca o luptă.

Cu pretenții mai modeste, unele numere se reduceau la o anecdotă elementară („Șah mat“, „Domnul și cîinele său“, „Jucătorul de zaruri“), reproducînd gesturi sau atitudini cu semnificație minoră, cotidiană. Alteori, izvorul fanteziei părea să sece („Toreador“) sau, în mod surprinzător pentru ținuta generală a spectacolului, atîngea zona trivialului („În tren“).

Muzica expresivă, precis ritmată, a lui Zdenek Sikola constituia o componentă organică a spectacolului, ca un fundal sonor activ, acordat mișcării actorilor.

Iată, așadar, încă o dovadă a pluralității și complexității contradictorii a teatrului contemporan, în care, paralel cu căutările în direcția teatrului total, sinteză a tuturor artelor, asistăm la o reînviere, într-o nouă ipostază, a străvechii arte a mimului, esența însăși a artei teatrale. Născută la confluența dansului cu drama, arta mimei nu este numai o componentă a artei actorului vorbitor, o treaptă spre însușirea măiestriei expresiei actoricești (pe care studenții în arta dramatică o învață în primii ani de facultate). Dezvoltată la potențialul ei maxim, ea devine o artă de sine stătătoare, o artă a expresiei umane esențializate, o artă care folosește mișcările corpului drept instrument de expresie a mișcărilor spiritului. De aici, universalitatea limbajului ei, bazată pe universalitatea ființei umane. De aici, și exigența ei față de cei care o practică, și răzbuarea ei pe cei care tratează cu prea multă ușurință cerințele ei fundamentale.

Bazîndu-se pe gestul esențial, pe mișcarea eliberată de tot balastul de superfluitate, arta mimului cere, pentru comunicare, idei și sentimente profunde. Sugestia poetică nu e străină, iar meditația filozofică se află la însăși temelia ei. Încercînd să definească arta mimului în raport cu arta dansului, cunoscutul artist Etienne Decroux scria: „Arta mimului este o artă de mișcare corporală. Arta dansului, de asemenea. A deduce de aici... că aceste două arte sînt surori, nu mai era decît un pas, pe care filozoful l-a făcut deodată, dansînd.“

Am impresia că în spectacolul trupei pragheze filozoful abia a schițat intenția sa și n-a intrat în joc de-a binelea. De aci, un sentiment de grațuitate, de inconsistență, pe care l-am încercat la mai multe numere. Părea uneori că asistăm la exercițiile unei trupe care ne comunică alfabetul meseriei, dar fără să ne introducă în misterele ei profunde. Se pare, de altfel, că spectacolul acesta nu reprezintă ultimele rezultate ale activității creatoare a harnicului colectiv, fapt confirmat de fotografiile de pe program și de aprecierile elogioase ale presei străine, mai norocoase.

Așteptăm o nouă întîlnire, mai concludentă.

Margareta Bărbuță